

Framlegg til ordførar og formannskap i Meland kommune

Desember 2017

I norsk skule skal alle elevar verta førde inn i den tospråklege norske skriftkulturen. Det er eit overordna mål at alle elevar skal identifisera seg med både bokmål og nynorsk som sine språk. Dette har vore grunnlaget for norskopplæringa i skulen sidan 1907. Bakgrunnen er at Noreg har to jamstelte riksmål og det er eit samla Storting som meiner dette, jf St.meld. 35 (2007-2008), **Mål og Meining**:

For at norsk skal ha den nødvendige språklege berekrafta, må begge målformene og dermed den samla språkdeltede norske kulturen bli ein kulturell allmenning, eit felleseige. Utan at variasjonane i norsk blir opplevde og aksepterte som eit felleseige, vil det vera vanskeleg å syta for at begge målformene har eit minimum av språkleg makt.

(kap 5.7.2. Språkleg berekraft)

Sameleis meiner eit samla Storting at

Det overordnede målet i den generelle norskplanen i Kunnskapsløftet er at alle elever skal få en bred språkkompetanse som omfatter kompetanse i både bokmål og nynorsk.
(St.meld. 23. (2007-2008) **Språk bygger broer**, kap 4.1 Norskfaget,)

Like eins:

Elever med nynorsk som opplæringsmål leser nynorsk og bokmål parallelt fra de begynner å lese, og får dermed en tidlig start i begge målformer. En slik tidlig start er ikke opplagt for elever med bokmål som opplæringsmål.

(St.meld. 23. (2007-2008) **Språk bygger broer**, kap 4.2 Nynorsk i opplæringen)

I kompetansemåla for norskfaget, vert nettopp ferdigheitene i baa skriftmåla presiserte, i samsvar med dei ovannemnde stortingsmeldingane og førearbeida til Kunnskapsløftet.

På barnesteget i grunnskulen er det kommunane som vedtek kva som skal vera hovudmålet for kvar skule, jf opplæringslova § 2.5, fyrste leddet. Samstundes har opplæringslova ein *lex specialis*, ei særlov som står over opplæringslova, jf § 2-5, fjerde leddet som opnar for at foreldre kan velja annleis hovudmål for barnet sitt enn det som er vedteke for skulen. Dette er ein rett som kviler heilt og fullt på offisiell norsk språkpolitikk. Og difor er det også at staten kan løyva direkte finansiering av slike språkdelingsklassar gjennom skjønnsmidlar frå fylkesmannen.

Det grunnleggjande er altså at ein kommune gjer eit politisk vedtak om kva dei ynskjer skal vera fyrste opplæringsmålet på ein skule. Med dette vedtaket får skuleleiinga, dvs rektor ved skulen, eit eige mandat for å gjera det lettast mogleg for skulen å kunne vera anten ein nynorskskule eller bokmålsskule. I dette mandatet gjeld mellom anna at skulen kan eller bør bruka det vedtekne hovudmålet i informasjon frå skulen, på heimesidene til skulen, i lysingstekstar osv. Og i dette mandatet frå kommunestyret ligg også dette:

Skulen har høve til og bør påverka foreldre og lokalmiljøet rundt skulen til å støtta opp om det kommunale vedtaket om hovudmål. I dagens skule vert det lagt mykje vinn på samarbeidet heim-skule. Det gjeld t.d. for det sosiale innhaldet på skulen, som arbeid mot mobbing, arbeid for å styrkja positive haldningar til kulturelt og språkleg mangfald osv. Vidare gjeld det også samarbeid om faglege spørsmål, t.d. korleis ein får styrkt realfagskompetansen hjå skuleelevane. Og ikkje minst gjeld det korleis ein skapar gode haldningar hjå borna for all læring, inkludert skrive- og leseopplæringa – heilt konkret at skulen har rett til å påverka foreldra til å synast det er bra at skulen er ein nynorsk- eller bokmålsskule. Det vil seia at rektor ved skulen har mandat til å påverka haldningane som foreldra har til nynorsk (på ein nynorskskule spesielt) i positiv lei. Dette er ikkje ein ny praksis: Til dømes vart dette gjort årvisst ved den no nedlagde nynorskskulen *Kyrkjekrinsen skule* i Bergen (Åsane). Dess fleire nynorskelevar det er ved ein nynorskskule, dess lettare er det for skuleleiinga å oppfylle det vedtaket som kommunestyret har gjort. Og sameleis ved ein bokmålsskule: Dess fleire bokmålselevar det er ved ein bokmålsskule, dess meir oppfyller dette vedtaket som kommunestyret har gjort.

I tillegg til dette mandatet frå kommunen til skuleleiinga, om å gjera det lettast mogleg å oppfylle vedtaket, finst det ein brote fagleg-pedagogiske argument for å velja nynorsk som fyrste opplæringsmål. Viktigast er det nye statlege dogmet om *tidleg start*. I Bergen har bystyret vedteke å setja i gang med opplæring i skriftleg sidemål (dvs nynorsk) frå 3. klasse ved fleire barneskular, i samsvar med den faglege innsikta om at tidleg start gjev betre læring.

Ved innskrivinga skal foreldra til nye fyrsteklassingar kryssa av for rubrikken "Val av hovudmål/opplæringsmål". Dette er ikkje meint å vera eit språkpolitisk val, men eit praktisk val om kva skriftspråk barnet skal læra fyrst. Og retten er, som skrive ovanfor, ein del av offisiell norsk språkpolitikk. Derimot er eit kommunalt vedtak om kva som skal vera hovudmålet ved ein skule nettopp eit aktivt språk- og kulturpolitisk val. Såleis inneber eit slikt vedtak både ei oppmoding om og eit ynskje til skuleleiinga ved kvar skule å gjennomføra tiltak som gjer at skulen kan oppfylle vedtaket.